N:o 35.

Ank. till Riksd. kansli den 1 mars 1895, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af förra länsmansbostället $^1/_2$ mantal Fintorp n:o 1 i Göteborgs och Bohus län. (I. A.)

Under åberopande af bifogadt protokoll öfver finansärenden för den 25 januari innevarande år, har Kongl. Maj:t i en till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlemnad proposition (n:o 8) föreslagit Riksdagen att medgifva:

att vid försäljning af förra länsmansbostället $^1/_2$ mantal n:o 1 Fintorp det å en af vice kommissionslandtmätaren Ivan Hedén upprättad karta utmärkta område måtte från hemmanet i vederbörlig ordning afsöndras,

att de å berörda område befintliga bebyggda lägenheter, sådana de vid fastställande af tomtindelning för området kunde vara till sina gränser bestämda och i den mån hinder derför icke kunde anses föreligga i de vid laga skifte å egorna till krono- och skattehemmanen Fintorp samt gymnasiehemmanen Klef och Råghult meddelade bestämmelser angående afsättande af mark för skifteslagets gemensamma begagnande, måtte innehafvarne till inlösen hembjudas mot de försäljningsvärden, som vid å tomterna i vederbörlig ordning verkstäld uppskattning kunde varda dem åsatta, samt med skyldighet för tomtinnehafvare att vara underkastad de föreskrifter, hvilka såväl i fråga om skyldighet för tomtinnehafvare att

utan ersättning bortflytta byggnader, som af honom innehades å mark, afsedd för fiskeläget Bovallsstrands gemensamma behof eller till upplåtande af nya tomter, som ock i öfrigt kunde vid tomtindelningens fastställande varda meddelade,

att, der hembud af dylik tomt ej inom tid, som Kongl. Maj:ts befallningshafvande egde bestämma, antoges eller för köpeskillingens erläggande ställdes sådan säkerhet, som här nedan omförmäles, tomten skall å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas,

att hvad af omförmälda område i öfrigt befunnits lämpligt till byggnadsplatser för enskilde måtte fördelas i tomter, samt tomterna hvar för sig å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas,

att med köp af tomt jemväl skulle följa rätt till andel i den mark, som vid tomtindelningens fastställande kunde komma att afsättas till vägar eller i öfrigt för gemensamt begagnande af tomtinnehafvarne och egaren af hufvudgården Fintorp såsom innehafvare af det till lastage- och bryggeplats för hufvudgården afsedda utrymme,

att köpare af tomt, som enligt nu föreslagna bestämmelser försåldes, skulle, derest han sådant åstundade, ega inbetala köpeskillingen inom loppet af tio år med en tiondedel årligen, så vida han, förutom inteckning för köpeskillingsbeloppet, stälde säkerhet, som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande godkändes, der tomten vore bebyggd, för köpeskillingens inbetalning på föreskrifvet sätt och, der tomten vore obebyggd, för fullgörande af de afbetalningar, som erfordrades för halfva köpeskillingens erläggande, samt med det ytterligare vilkor i fråga om obebyggd tomt att, om tomten ej före utgången af det femte året blifvit med byggnad försedd, ogulden köpeskilling då skulle anses till betalning genast förfallen,

att upplåtelserna skulle ega rum med iakttagande af de rörande jordafsöndring i kongl. förordningen den 6 augusti 1881 meddelade föreskrifter,

att köpeanbud å tomt, som utbjödes å auktion, skulle af Kongl. Maj:ts befallningshafvande pröfvas,

att, sedan en tiondedel af köpeskillingen blifvit erlagd och för återstoden stälts sådan säkerhet, som ofvan nämnts, Kongl. Maj:ts befallningshafvande egde utfärda köpebref å tomten med deri intagen förpligtelse för köparen ej mindre att ensam vidkännas lagfartskostnad och andra med köpet förenade utgifter än äfven att till statsverket erlägga den årliga afgäld, som i vederbörlig ordning kunde varda bestämd, samt

att de för försålda tomter inflytande köpeskillingar måtte på samma sätt som köpeskillingarne för försålda mindre kronoegendomar användas till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Af förenämnda statsrådsprotokoll inhemtas, att domänstyrelsen, med tillkännagifvande att det genom kammarkollegii kontrakt den 25 april 1870 på tjugu års tid från midfastan 1871 utarrenderade indragna länsmansbostället ½ mantal Fintorp n:o 1 i Tossene socken och Sotenäs härad af Göteborgs och Bohus län lemnade i årligt arrende endast trehundra kronor, i skrifvelse den 7 december 1888 hemstält, att, enär Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet ansett anledning icke förefinnas att åt kronan fortfarande bibehålla nämnda hemman, hvilket icke heller lämpligen kunde för något skogsväsendets ändamål användas, detsamma måtte få under de i kongl. brefvet den 29 maj 1874 omförmälda vilkor å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1891.

Vid ärendets föredragning den 31 december 1888 hade Kongl. Maj:t, med afseende derå att, enligt hvad upplyst blifvit, fiskeläget Bovallsstrand till en del vore beläget å det ifrågavarande hemmanets område, funnit godt anbefalla domänstyrelsen att föranstalta om utredning, huruvida skäl kunde förefinnas att från försäljning undantaga de delar af hemmanets område, som för närvarande vore använda till tomtplatser i fiskeläget eller kunde dertill lämpligen afsättas, samt att derefter å nyo underställa ärendet Kongl. Maj:ts pröfning.

Sedan undersökning å stället verkstälts af vederbörande domänintendent och länsmannen i orten, hade domänstyrelsen med skrifvelse den 24 januari 1890 öfverlemnat ett af bemälde tjenstemän afgifvet yttrande, deruti de upplyste, att hemmanets egoområde enligt en vid laga skifte år 1840 af A. M. Wetterström upprättad karta med beskrifning utgjordes af 25 tunnland tomter och åker, 2 tunnland äng samt 103 tunnland af berg hufvudsakligen bestående afrösningsjord; att den till hemmanet hörande strand, der för närvarande 21 lägenheter vore upplåtna åt fiskare mot en årlig afgäld af 261 kronor 50 öre och der tjenliga platser till dylika lägenheter funnes till långt större antal, hade en längd af 1,700 fot och så väl genom sin belägenhet som i öfrigt lämpade sig synnerligen väl till tomter åt fiskare; samt att dylika strandplatser under det pågående stora sillfisket vore särdeles eftersökta och jemväl under vanliga förhållanden hade stort värde.

I berörda yttrande hade förrättningsmännen derjemte såsom sin åsigt uttalat, att hemmanet, i fall det skulle försäljas, borde delas i två lotter, af hvilka den del, som vore lämplig till tomtplatser, borde afyttras för sig, och återstoden säljas särskildt; att till tomtplatser lämpade sig det område af hemmanet, som begränsades å en sida af hafvet, i sydvest af rågången mot skattehemmanet Fintorp från stranden intill det vid ego-

figuren 456 å förutnämnda karta betecknade knäet, vidare af en rät linie slutande vid en punkt å egogränsen mot Råghult, belägen omkring 400 fot från hafvet och derifrån till hafvet till den med 481 betecknade figuren å kartan; samt att, sedan särskild karta och beskrifning öfver denna del af landtmätare upprättats, densamma borde från hemmanet afsöndras, hvarvid väg från hufvudgården till Bovallsstrand och utrymme för lastageplats å sistnämnda ställe skulle undantagas. Fästes åter afseende dervid, att nuvarande lägenhetsinnehafvare måtte varda tryggade i besittningsrätten till de tomtplatser, de innehade, ansåge förrättningsmännen, att hela egendomen, i stället för att försäljas, borde utarrenderas under vilkor, att lägenhetsinnehafvarne egde rätt att bibehålla sina tomter mot nu utgående afgälder.

Jemte åberopade, af domänintendenten och länsmannen afgifna yttrande hade domänstyrelsen tillika öfverlemnat inhemtadt utlåtande från Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet, som anfört, att fiskeläget Bovallsstrand vore ett samhälle, som gått framåt och med sitt, särskildt med hänsyn till nu förekommande rikliga sillfiske, fördelaktiga läge väl också fortfarande komme att så göra. För den händelse fiskeläget Bovallsstrands intressen särskildt skulle tillgodoses, syntes det önskligt och lämpligt att vid försäljning af ifrågavarande hemman undantaga icke allenast det område deraf, som nu användes till tomtplatser vid Bovallsstrand för att bereda innehafvarne deraf tryggad besittningsrätt för framtiden på skäliga vilkor, hvilket antagligen icke skulle låta sig göra, om äfven detta område försåldes på stadgadt sätt, utan jemväl det område, som ytterligare vore till tomtplatser användbart för att på lämpligt sätt upplåtas till boningsplatser å fiskeläget. Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade derför tillstyrkt, att det af domänintendenten och hans biträde utmärkta område måtte från försäljningen undantagas för att på nedan angifvet sätt disponeras, äfvensom att för sådant ändamål området måtte af landtmätare uppmätas och å karta läggas, dervid väg från hufvudgården till Bovallsstrand jemte utrymme för nödig lastageplats borde undantagas för hufvudgårdens behof, och att återstoden af området måtte i laga ordning från hemmanet afsöndras. I fråga om dispositionen af det undantagna området ansåge Kongl. Maj:ts befallningshafvande lämpligast, att innehafvarne af redan utlagda tomtplatser och blifvande innehafvare af nya sådana platser tillförsäkrades rätt att mot skälig afgäld till statsverket, som kunde af domänintendenten med biträde af två nämndemän föreslås och af domänstyrelsen bestämmas, arrendera tomterna med rätt för dem att efter anmälan kunna mot köpeskilling, som på enahanda sätt kunde bestämmas, förvärfva egandenrätten till arrenderad tomtplats, för hvilket ändamål det icke bebyggda

området borde indelas i lämpliga tomter i sammanhang med ofvanberörda landtmäteriförrättning.

För egen del hade domänstyrelsen anfört, att då afsigten med det styrelsen genom förenämnda kongl. bref den 31 december 1888 gifna föreläggande syntes vara, att sådana åtgärder med hemmanet vidtoges, som lände de vid Bovallsstrand bosatte fiskare till gagn och fiskeläget i dess helhet till framtida utveckling, styrelsen ansåge lämpligaste utvägen härtill vara, att hemmanet i sin helhet fortfarande utarrenderades, med styrelsen förbehållen rätt att i kontraktet gifva nuvarande tomtinnehafvare tryggad besittningsrätt till sina jordinnehaf mot afgälds erläggande till arrendatorn af hufvudgården och med rätt derjemte att från arrendet undantaga det af domänintendenten och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i öfrigt föreslagna område för vidtagande af för fiskelägets utveckling lämpliga åtgärder.

Då ärendet den 18 april 1890 inför Kongl. Maj:t anmäldes, hade Kongl. Maj:t förordnat:

att, sedan det af domänintendenten och länsmannen i orten till utsträckningen närmare angifna område af hemmanet, hvilket område dels redan vore användt till tomtplatser för fiskeläget, dels lämpade sig att dertill afsättas, blifvit af landtmätare uppmätt och å karta lagdt, detta område borde i laga ordning från hemmanet afsöndras, med iakttagande dervid, att väg från hufvudgården till Bovallsstrand och utrymme för lastageplats å sistnämnda ställe för hufvudgårdens behof undantoges;

att öfriga delen af hemmanet, med inberäkning af nyssnämnda lastageplats, skulle genom domänstyrelsens försorg under de i kongl. brefvet den 29 maj 1874 omförmälda vilkor å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1891;

att den del af ofvan angifna, till tomtplatser afsedda område af hemmanet, som icke redan vore bebyggd, skulle i sammanhang med nyssnämnda landtmäteriförrättning indelas i lämpliga lotter, hvilka derefter hvar för sig skulle genom domänstyrelsens försorg under de i nyssberörda kongl. bref stadgade vilkor å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas med tillträdesrätt för köparen påföljande midfasta;

att, hvad anginge dispositionen af den redan bebyggda delen af nyssnämnda område, de nuvarande tomtinnehafvarne egde att jemväl efter midfastan 1891 tills vidare bibehålla sina lägenheter mot utgörande till statsverket af den afgäld, som af dem för närvarande till hemmanets arrendator erlades; samt

att, sedan dessa lägenheter blifvit å marken utstakade och å karta lagda, domänstyrelsen skulle ega underställa Kongl. Maj:ts pröfning frågan

om deras framtida disposition, då Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida åt tomtinnehafvare, som sådant önskade, kunde beredas rätt att till uppskattningsvärde, ej understigande tjugu gånger den nuvarande afgäldens belopp, under eganderätt tillösa sig de tomter, som af dem innehades.

I skrifvelse den 9 juni 1893 hade nu domänstyrelsen, jemte det styrelsen redogjort så väl för de förhållanden, som dittills vållat uppskof med de enligt Kongl. Maj:ts beslut anbefalda åtgärder, som ock för de beslut, hvilka tid efter annan meddelats angående hemmanet Fintorps utarrendering under tiden från den 14 mars 1891 till samma dag 1894, öfverlemnat en af vice kommissionslandtmätaren Ivan Hedén, enligt meddeladt förordnande, upprättad karta öfver fiskeläget Bovallsstrands reglering och indelning i tomter jemte dertill hörande beskrifning äfvensom ett på föranstaltande af styrelsen utaf samme landtmätare med biträde af gode män uppgjordt förslag till mantals åsättande å de särskilda tomterna.

Af berörda handlingar och karta inhemtades,

att det å kartan utmärkta området innefattade en areal af sammanlagdt 8 hektar 79 ar 62 qvadratmeter, fördelad på följande sätt:

lastageplats för hemmanet		11	ar	58	qvadratmeter
24 bebyggda och af fiskare disponerade landtomter		73	»	48	»
70 obebyggda landtomter	2 hektar	46	»	02	»
9 bebyggda salteritomter		6	»	20	»
29 obebyggda salteritomter		23	»	10	»
oindelade bergområden	3 »	16	»	33	»
vid tomtindelningen bestämda samfälliga undantag för gator, torg m. m.	1 »	96	»	88	»
skifteslagets väg, utlagd till 5 meters bredd, jemte bryggeplats		0,6	»	03	»

att tomterna bestämts till en areal af 225—400 qvadratmeter, med jemkning efter lokala förhållanden, och gatorna till 5 meters bredd, dock att, der utrymmet ej annorlunda medgåfve, tvärgator tagits till 4 meters bredd;

att strandplatser med fritt utrymme till djupvatten för bryggor, sjöbodar eller salterier bestämts till cirka 12 meters bredd;

att de redan befintliga tomtplatserna reglerats på samma gång som de mellan dem befintliga upplagsplatser och hagar, hvilka såsom åker häfdades och innehades af vissa tomtinnehafvare, äfvensom den i öfrigt till bebyggande lämpliga delen af området indelats till nya tomtplatser;

att vid tomtindelningen aftal träffats dels om utbyte i visst fall af

bebyggd tomt mot föreslagen ny tomt, dels ock derom att smärre ekonomihus, som af tomtinnehafvare innehades vare sig å föreslagna allmänna platser, torg eller gator eller ock å andra än de såsom bebyggda antecknade tomterna, skulle af husegarne sjelfva utan ersättning inom viss tid bortflyttas;

att till det för hufvudgårdens behof af lastageplats afsatta område väg ansetts böra vara gemensam för hufvudgården och fiskeläget;

samt att enligt instrumentet öfver den föreslagna mantalsfördelningen såväl vägen till som ock de s. k. östra sjöbryggorna äfven före det å egorna till krono- och skattehemmanen Fintorp samt gymnasiehemmanen Klef och Råghult verkstälda laga skifte varit af samfäld natur och till följd deraf nödigt vattenområde härtill jemväl samfäldt för hela skifteslaget, hvarför från mantalsfördelningen undantagits de å Hedéns karta med n:is 134, 135 och 136 betecknade salteritomter.

Vid öfverlemnandet af dessa handlingar hade domänstyrelsen hemstält, att Kongl. Maj:t måtte godkänna den uppgjorda tomtindelningen, hvarjemte domänstyrelsen, som ansett fördelning af mantalet mellan hvarje särskild tomtplats och hemmanet i öfrigt böra ske, anhållit om bemyndigande att, sedan särskildt mantal i behörig ordning sålunda åsatts tomterna hvar för sig äfvensom återstående delen af hemmanet, dels åt innehafvarne af de bebyggda tomterna hembjuda desamma till öfvertagande med full eganderätt under de vilkor och i den ordning, som i allmänhet kunde varda stadgad för särskild föryttring utan auktion af lägenheter å kronans egendomar, dels ock föranstalta om utbjudande å offentlig auktion af samtliga obebyggda tomter äfvensom hemmanets hufvuddel med de bebyggda tomter, hvilkas innehafvare ej begagnat sig af den dem erbjudna lösningsrätt, och den för hemmanets behof undantagna väg till Bovallsstrand och lastageplats.

Vid domänstyrelsens berörda heställan hade kammarkollegium i afgifvet utlåtande icke funnit annat att erinra, än att, då en sådan mantalssättning, som den domänstyrelsen föreslagit, ej öfverensstämde med gällande författningar, kollegium ansåge, att upplåtelsen af de till tomter afsedda områden borde ega rum med iakttagande af de rörande jordafsöndring i nådiga förordningen den 6 augusti 1881 meddelade föreskrifter, samt att tomterna och lastageplatsen borde försäljas med rätt till andel i de för fiskelägets gemensamma behof afsatta vägar m. m.

I sammanhang med infordrandet af nyssberörda, af kammarkollegium afgifna utlåtande hade Kongl. Maj:t den 30 december 1893 bemyndigat domänstyrelsen att under ett år från den 14 mars 1894 ombesörja hemmanet Fintorps skötsel och vård på de för kronan fördelaktigaste vilkor,

med iakttagande att såsom vilkor för den tomtinnehafvarne å redan bebyggda delar af det till tomtplatser för fiskeläget Bovallsstrand afsedda område af hemmanet medgifna rätt att tills vidare bibehålla sina lägenheter skulle för tiden intill den 14 mars 1895 gälla, att de till den brukare, som å hemmanet kunde varda antagen, fortfarande skulle erlägga för lägenheterna förut utgående afgälder.

Med anledning af en utaf Erik Tillander och Amandus Tillander gjord ansökning hade Kongl. Maj:t derjemte den 6 juli 1894 förklarat, att hinder från kronans sida ej mötte, att sökandena, derest nuvarande arrendatorer af hemmanet Fintorp dertill lemnade tillstånd, finge å de tomter, som å den af Hedén upprättade kartan öfver fiskeläget Bovallsstrand vore betecknade med n:is 112, 113 och 114, uppföra magasin för sillsaltning, med rätt för sökandena att jemväl efter nu löpande arrendeperiods utgång, så länge marken vore i kronans ego, tills vidare och intill dess Kongl. Maj:t annorlunda förordnade, för angifna ändamålet disponera samma tomter; och skulle domänstyrelsen ega att bestämma beloppet af den afgäld, som af sökandena borde för ifrågavarande tomtupplåtelse utgöras för tiden efter den 14 mars 1895.

För egen del har herr statsmintstern och departementschefen anfört, att Kongl. Maj:t den 10 april 1891 föreslagit Riksdagen att medgifva, att, der å kronoegendom, som med tillämpning af gällande bestämmelser försåldes, funnes lägenhet, hvilken ansåges kunna, utan att hufvudgårdens försäljning till skäligt pris derigenom försvårades, från egendomen afsöndras och särskildt för sig afyttras, på Kongl. Maj:t finge ankomma att utan auktion med full eganderätt upplåta sådan lägenhet åt innehafvaren under vilkor, att, sedan värdet å lägenheten blifvit i den för arrendeuppskattningar stadgade ordning utrönt, för lägenheten erlades en köpeskilling motsvarande detta värde, att köparen skulle, derest han sådant åstundade, ega inbetala köpeskillingen under loppet af tio år med en tiondedel årligen, såvida han för fullgörande häraf stälde godkänd säkerhet, samt att upplåtelsen skulle ega rum med iakttagande af de rörande jordafsöndring i kongl. förordningen den 6 augusti 1881 meddelade föreskrifter. Denna Kongl. Maj:ts framställning, som, enligt hvad det den kongl. propositionen bilagda statsrådsprotokollet utvisade, afsåg äfven sådana lägenheter, hvilka mera egde karakteren af byggnadstomter än jordbrukstorp, hade, enligt hvad Riksdagen i skrifvelse den 13 maj 1891 anmält, af Riksdagen bifallits. I öfverensstämmelse med grunderna för detta Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut, hvilket, jemte åtskilliga i fråga om beslutets verkställande meddelade närmare bestämmelser, kungjorts genom kongl. brefvet till domänstyrelsen den 22 december 1893, ansåge departementschefen, att

de nu redan bebyggda lägenheterna å ofvan omförmälda, till afsöndring från hemmanet Fintorp afsedda område, hvilka lägenheter icke kunde antagas vara för hufvudgårdens brukning erforderliga, borde med de förbehåll och vilkor, som komme att föreslås, hembjudas innehafvarne till inlösen mot den köpeskilling, som i vederbörlig ordning kunde varda för lägenheterna bestämd.

Beträffande dispositionen i öfrigt af hemmanet Fintorp hade Kongl. Maj:t redan den 18 april 1890 meddelat nådigt beslut, hvilket, sedan de i samma beslut föreskrifna förberedande åtgärderna numera blifvit verkställda, synts böra, med några mindre af förhållandena betingade ändringar, afseende, bland annat, att upplåtelsen af nya tomter skulle ega rum med iakttagande af de i kongl. förordningen den 6 augusti 1881 meddelade föreskrifter, samt att den afgäld, som för dessa tomter kunde varda bestämd, skulle, likasom ock afgälder för de redan bebyggda tomterna, ingå till statsverket, bringas till verkställighet.

I afseende å Kongl. Maj:ts sistberörda beslut ansåge departementschefen sig böra i korthet erinra om innehållet af nu gällande bestämmelser angående försäljning af mindre kronoegendomar.

På derom af Kongl. Maj:t gjord framställning medgaf Riksdagen år 1874, att sådana kronan tillhöriga, under kammarkollegii förvaltning stälda och för statsverkets räkning utarrenderade hemman och lägenheter, för hvilka årliga arrendeafgiften icke öfverstege 200 kronor och hvilkas bibehållande åt kronan icke på grund af befintlig skogstillgång eller af annan särskild anledning påkallades, finge, i den mån derom gällande arrendekontrakt efter uppsägning eller eljest närmade sig sitt slut, under iakttagande af de föreskrifter Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt meddela, på offentlig auktion försäljas till den högstbjudande under vilkor, att köpare, som sådant åstundade, skulle ega att, efter derom vid auktionen gjord anmälan, inbetala köpeskillingen under loppet af sex år med en sjettedel årligen, så vida han för fullgörandet deraf vid auktionstillfället stälde säkerhet, att högsta anbudets antaglighet underställdes Kongl. Maj:ts pröfning, att försäljningen skulle ega rum utan förbehåll af någon kronotionde eller sådan grundränta, som utginge endast af kronoskatte-egendomar, samt att, sedan köpebref utfärdats, de sålda hemmanen och lägenheterna skulle komma att i jordeboken upptagas under titel »utsockne eller allmänt frälse» och för betecknande af denna deras natur påföras ränta till kronan i likhet med andra frälsehemman i orten. Detta beslut meddelades vederbörande till efterrättelse genom kongl. brefvet den 29 maj 1874 och hade sedermera på Riksdagens derom gjorda framställning enligt kongl. bref den 6 juni 1879 vunnit tillämpning jemväl å de egendomar med enahanda arrendeinkomst, hvilka efter den 29 maj 1874 kommit

under kammarkollegii eller numera domänstyrelsens förvaltning. Vidare hade Riksdagen år 1885 lemnat sitt bifall till ett af Kongl. Maj:t framställdt förslag att, när fråga uppstode om försäljning af kronolägenhet, hvilken ej varit för statsverkets räkning utarrenderad, men som uppenbarligen vore eller vid verkställd arrendeuppskattning funnes vara af sådan beskaffenhet, att för densamma icke kunde påräknas högre årligt arrende än 200 kronor, det finge ankomma på Kongl. Maj:t att bestämma om lägenhetens försäljning under de i kongl. brefvet den 29 maj 1874 stadgade vilkor.

I skrifvelse den 14 juni 1887 hade Riksdagen derefter, med bifall till en af Kongl. Maj:t gjord framställning, medgifvit, att, med några få undantag, kronans samtliga i de norrländska länen belägna utarrenderade jordegendomar, hvilkas arrenden öfverstege 200 kronor, men ej 500 kronor och hvilkas bibehållande i sin helhet eller delvis åt kronan icke af befintlig skogstillgång eller annan särskild anledning påkallades, finge, i den mån arrendekontrakten efter uppsägning eller eljest närmade sig sitt slut, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i kongl. brefvet den 29 maj 1874 bestämda vilkor och med iakttagande att, der egendomen tillhörande skogsmark undantoges från försäljning, den till försäljning afsedda delen af egendomen före dess utbjudande värderades i den ordning, som vore stadgad för arrendeuppskattningar. Hvad sålunda beslutits hade meddelats till efterrättelse genom kongl. brefvet den 27 juni 1887.

Derjemte hade Riksdagen år 1888, jemväl på framställning af Kongl. Maj:t, medgifvit, att vid inträffande arrendeledighet af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af domänstyrelsen stälda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemnade mer än 200 kronor, men icke utöfver 400 kronor, det finge bero af Kongl. Maj:t att, efter omständigheterna i hvarje fall, förordna, huruvida egendomen fortfarande borde för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas, samt att, der Kongl. Maj:t pröfvade försäljning böra ega rum, densamma skulle ske i den ordning och under de vilkor, som enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874 gälde för försäljning af mindre hemman och lägenheter, med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt att, i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela; varande detta Riksdagens beslut till efterrättelse kungjordt genom kongl. brefvet den 18 maj 1888.

Slutligen hade Riksdagen år 1891, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, medgifvit, att vid inträffande arrendeledighet af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af domänstyrelsen

stälda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemnade mer än 400 kronor, men icke utöfver 500 kronor, det finge bero af Kongl. Maj:t att, efter omständigheterna i hvarje fall, förordna, huruvida egendomen fortfarande borde för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas, samt att, der Kongl. Maj:t pröfvade försäljning böra ega rum, densamma skulle ske i den ordning och under de vilkor, som enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874 gälde för försäljning af mindre hemman och lägenheter, med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt att, i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela. Hvad sålunda beslutits har till efterrättelse kungjorts genom kongl. brefvet den 29 maj 1891.

Dessa af Riksdagen meddelade bestämmelser angående försäljning af mindre kronolägenheter hade förut alltid ansetts innefatta rätt för Kongl. Maj:t att låta på auktion försälja kronolägenhet antingen i dess helhet eller fördelad i lotter, äfven om lotterna icke varit afsedda att brukas såsom jordbrukslägenheter, och på denna uppfattning af bestämmelsernas innehåll grundade sig äfven Kongl. Maj:ts den 18 april 1890 meddelade beslut, att vid försäljning af hemmanet Fintorp en del af hemmanets egoområde skulle fördelas i lotter, hvilka derefter skulle hvar för sig å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas.

I skrifvelse den 9 maj 1894, hvari Riksdagen anmält sitt beslut i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att bilda egna jordbruk, hade emellertid Riksdagen, bland annat, förklarat sig anse, att, då vid försäljning af kronodomän det befunnes lämpligt att i större eller mindre mån stycka densamma till tomtplatser, frågan derom borde göras till föremål för Riksdagens pröfning.

Med afseende å hvad Riksdagen sålunda anfört ansåge departementschefen, att frågan om hemmanet Fintorps disposition, i hvad den afsåge styckning af en del af hemmanets egoområde till tomter och tomternas försäljning vare sig genom hembud åt nuvarande innehafvarne eller på offentlig auktion, borde underställas Riksdagens pröfning; och hade departementschefen derför hemstält, att den nu föreliggande propositionen måtte till Riksdagen aflåtas.

Utskottet, som tagit del af de till detta ärende hörande handlingar, har emot Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke haft annat att erinra än att utskottet, i öfverensstämmelse med hvad nästlidet års Riksdag, i enlighet med utskottets hemställan, beslöt med anledning af då framlagd

proposition angående åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att bilda egna jordbruk, ansett, att äfven obebyggda tomter af ifrågavarande jordområde böra, efter i vederbörlig ordning skedd uppskattning, kunna till åsatt saluvärde afyttras, och att följaktligen dessa tomter, först sedan sig visat, att sådant anbud icke inom viss föreskrifven tid under hand inkommit, böra å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas.

På grund häraf hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver,

att vid försäljning af förra länsmansbostället $^1/_2$ mantal n:o 1 Fintorp det å Hedéns karta utmärkta område må från hemmanet i vederbörlig ordning afsöndras,

att de å berörda område befintliga bebyggda lägenheter, sådana de vid fastställande af tomtindelning för området kunna varda till sina gränser bestämda och i den mån hinder derför icke kan anses föreligga i de vid ofvan omförmälda laga skifte meddelade bestämmelser angående afsättande af mark för skifteslagets gemensamma begagnande, må innehafvarne till inlösen hembjudas mot de försäljningsvärden, som vid å tomterna i vederbörlig ordning verkställd uppskattning kunna varda dem åsatta, samt med skyldighet för tomtinnehafvare att vara underkastad de föreskrifter, hvilka såväl i fråga om skyldighet för tomtinnehafvare att utan ersättning bortflytta byggnader, som af honom innehafvas å mark, afsedd för fiskelägets gemensamma behof eller till upplåtande af nya tomter, som ock i öfrigt kunna vid tomtindelningens fastställande varda meddelade,

att, der hembud af dylik tomt ej inom tid, som Kongl. Maj:ts befallningshafvande eger bestämma, antages eller för köpeskillingens erläggande ställes sådan säkerhet, som här nedan omförmäles, tomten skall å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas,

att hvad af omförmälda område i öfrigt befunnits lämpligt till byggnadsplatser för enskilde må fördelas i tomter samt tomterna hvar för sig, der de, efter uppskattning i vederbörlig ordning icke kunnat genom

deras utbjudande under hand till åsatt saluvärde afyttras, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas,

att med köp af tomt jemväl skall följa rätt till andel i den mark, som vid tomtindelningens fastställande kan komma att afsättas till vägar eller i öfrigt för gemensamt begagnande af tomtinnehafvarne och egaren af hufvudgården Fintorp såsom innehafvare af det till lastage- och bryggeplats för hufvudgården afsedda utrymme,

att köpare af tomt, som enligt nu föreslagna bestämmelser försäljes, skall, derest han sådant åstundar, ega inbetala köpeskillingen inom loppet af tio år med en tiondedel årligen, så vida han, förutom inteckning för köpeskillingsbeloppet, ställer säkerhet, som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande godkännes, der tomten är bebyggd, för köpeskillingens inbetalning på föreskrifvet sätt och, der tomten är obebyggd, för fullgörande af de afbetalningar, som erfordras för halfva köpeskillingens erläggande, samt med det ytterligare vilkor i fråga om obebyggd tomt att, om tomten ej före utgången af det femte året blifvit med byggnad försedd, ogulden köpeskilling då skall anses till betalning genast förfallen,

att upplåtelserna skola ega rum med iakttagande af de rörande jordafsöndring i förordningen den 6 augusti 1881 meddelade föreskrifter,

att köpeanbud å tomt, som utbjudes å auktion, skall af Kongl. Maj:ts befallningshafvande pröfvas,

att, sedan en tiondedel af köpeskillingen blifvit erlagd och för återstoden stälts sådan säkerhet, som ofvan nämnts, Kongl. Maj:ts befallningshafvande eger utfärda köpebref å tomten med deri intagen förpligtelse för köparen ej mindre att ensam vidkännas lagfartskostnad och andra med köpet förenade utgifter än äfven att till statsverket erlägga den årliga afgäld, som i vederbörlig ordning kan varda bestämd, samt

att de för försålda tomter inflytande köpeskillingar må på samma sätt som köpeskillingarne för försålda

mindre kronoegendomar användas till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Stockholm den 1 mars 1895.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Stockholm, Ivar Hæggströms Boktryckeri, 1895.